

VIJESTI

OBILJEŽENA 500. OBLJETNICA BAROMIĆEVA BREVIJARA

U predvečerje 500. obljetnice glagoljske inkunabule *Brevijar hrvatski*, objavljene u Veneciji 13. ožujka 1493. godine, Razred za filološke znanosti HAZU organizirao je u Zagrebu javni sastanak. Otvarajući sastanak, tajnik Razreda akademik Božidar Finka pozdravio je sve prisutne, a posebice predstavnike državnih ustanova, crkve i grada Senja. U kraćem uvodnom izlaganju on je naglasio kako su glagoljaški izdavači imali svijest o tisku kao mediju kojemu pripada budućnost, te da su veliku pažnju posvećivali funkcionalnosti svojih edicija. Stoga je prvenstvo pripalo liturgijskim knjigama (dva misala i dva brevijara u rasponu od 11 godina), neli-turgijskim priručnicima, nabožnim djelima i početnicama, tiskanima u formatima jednostavnim za rukovanje. Takav je i format *Brevijara* iz 1493. godine, treće po redu glagoljske inkunabule, koja je u stručnoj literaturi poznata kao *Baromićev brevijar*. Blaž Baromić (poslije 1440 - poslije 1505), kanonik senjski, u Veneciji je, u poznatoj tiskari A. de Torresanis de Asula priređivao tekst, nadzirao rezanje glagoljskih slova i korigirao izdanje *Brevijara*, kojega je danas sačuvano pet primjeraka: dva u NSB u Zagrebu, jedan u Biblioteci Parma (Schwarzau, Austrija), jedan u Državnoj biblioteci u Münchenu i jedan u Muzeju Bruckenthal

(Sibiu, Rumunjska). Brevijar je maloga formata, tiskan crnom i crvenom bojom na 544 lista, a sadrži brevijar (po tom dijelu spada među plenarne glagoljske brevijare), s dodatkom misnih i ritualnih tekstova.

Akademik Eduard Hercigonja govorio je o najstarijem glagoljskom tiskarstvu u svjetlu općeg odnosa i velikog poštovanja glagoljaša prema knjizi, koji se možda najsažetije i najizrazitije može iščitati iz Kolu-nićeva zapisa "Gdo knige poč'tue da e knjigami poč'tovanъ". Svijest o dostojanstvu i ukorijenjenosti svoje liturgijskojezične i grafijske posebnosti i vlastitosti posljedovala je, između ostaloga, i idejom o tisku kao mediju koji će pridonijeti širenju tradicije, obogatiti mogućnosti obrazovanja svećeničkog podmlatka, ali i većeg kruga vjernika. Opće značajke stanja u jugozapadnoj Hrvatskoj u 15. i 16. stoljeću, od ekonomskih i gospodarskih do jezično-književnih i kulturnih, omogućile su da glagoljaši rano postanu dionicima "Gutenbergove galaksije". Pothvat ustanovljenja tiskara i izdavanja knjiga bio je moguć samo uz postojanje odgovarajuće financijske podloge, većeg broja obrazovanih stručnjaka različitih specijalnosti i, dakako, institucionalne podrške crkve. Kulturnopovijesno vrlo je značajno razdoblje od 78 godina - od prvotiska *Misala* 1483. godine (prve hrvat-

ske i južnoslavenske inkunabule) do *Brozićeva brevijara* 1561. godine - kada ostvarenja glagoljskoga tiska dostojno predstavljaju hrvatsku baštinu u (jedinstvenom) europskom kulturnom ozračju. Akademik Hercigonja na kraju izlaganja naglasio je potrebu daljnjeg proučavanja fenomena glagoljaškog tiska kao cjeline, od grafijskih do književno-povijesnih pitanja.

Dr. Marija Agnezija Pantelić (uz prezentaciju dosta obilnog slikovnog materijala) govorila je o Blažu Baromiću, piscu i tiskaru glagoljskih knjiga, u kontekstu svoga vremena. O njegovu se životu malo zna. Rođen je u Vrbniku, prije 1450. godine. U incipitu glagoljskoga brevijara (Mavrova) iz 1460. godine (Zagreb, NSB, sign. R 7822) spominje se kao pisar žakan Blaž, koji će kasnije postati senjskim kanonikom i tiskarom glagoljskih knjiga. U Mavrovu se brevijaru Blaž Baromić predstavio kao izvanredan kaligraf. Taj nadareni vrbnički pisar i iluminator odlazi u Senj, kako bi u pogodnijim ekonomskim i kulturnim uvjetima mogao organizirati tiskanje toliko potrebnih glagoljskih knjiga. Za biskupovanja Andrije iz Modene čiji je pravni savjetnik bio u razdoblju od 1486. do 1496. godine, odlazi Blaž Baromić u Veneciju, gdje 13. ožujka 1493. iz tiska izlazi glagoljski brevijar s kolofonom: *Svršenje brviêli hr̃vackihъ štampani vь Beneciihъ po meštre Andrêe*

Torižanê iz Ažulê korežani po pre Blaži Baromiçi kanon(i)gi crikve senjske. Predložak ovome brevijaru vjerojatno je, uz starije rukopisne glagoljske, bio i neki latinski štampani brevijar. Prema obliku znaka za početak novog odlomka/sadržaja, izvedenog iz latinskoga versalnog majuskulnog slova C, a koji je u senjskim izdanjima bio oblikovan kao **C**, dr. Pantelić zaključuje da ga je Baromić preuzeo iz ferarskih kodeksa. Ona je nadalje opširnije izlagala o iluminaciji *II. vrbničkoga misala*, koju je dovela u vezu sa znamenitim i prekrasno iluminiranim kodeksima vojvode Borsa d'Este. Ta su ferarska remek-djela iluminacije i minijature vrlo brzo našla odjeka i u Hrvatskoj, najizrazitije upravo u *II. vrbničkom misalu*, pisanim vjerojatno 1462. godine.

Blaž Baromić sudjelovao je u osnivanju senjske tiskare, u kojoj 1494. godine izlazi glagoljski misal, a dvije godine kasnije *Spovidь opčena*. Tada prestaje i Baromićeva djelatnost tiskanja knjiga, koju su preuzeli njegovi suradnici.

Tekstove iz *Baromićeva brevijara* - odlomke *Pjesme nad pjesmama* i *Legende o Pavlu pustinjaku*, te kolofon - čitao je dramski umjetnik Zlatko Crnković. Nazočni su mogli razgledati i originalni primjerak *Brevijara* što se čuva u NSB u Zagrebu.

MARIJA-ANA DÜRRIGL

IZDANJA STAROSLAVENSKOGA ZAVODA U ZAGREBU:

RADOVI STAROSLAVENSKOG ZAVODA

(ISSN 0514-5058)

Dosad izašle knjige 1-9

Sadržaj 9. knjige (1988.):

Glagoljski lošinjski protokoli notara Mikule Krstinića i Ivana Božičevića (1564-1636). Tekst priredio i pogovor napisao: Leo KOŠUTA

S L O V O

(ISSN 0583-6255)

Časopis izlazi jedanput na godinu

Dosad izašli brojevi 1-40

Sadržaj br. 39-40:

MARIJA AGNEZIJA PANTELIĆ

o sedamdesetpetoj obljetnici života

(Ivan Golub)

BIBLIOGRAFIJA ZNANSTVENIH I STRUČNIH RADOVA MARIJE PANTELIĆ

(Anica Nazor)

IZVORNI ZNANSTVENI ČLANCI:

R. Katičić, *Dopuna članku »Methodii doctrina«*; J. Schütz, *Der Dialog zwischen Kaiser Michael III. und Konstantin dem Philosophen*; J. Reinhart - A.A. Turilov, *Budapeštiskij glagoličeskij otryvok: drevnejšij slavjanskij spisok Žitija Simeona Stolpnika*; J. Reinhart, *Najstarije svjedočanstvo za utjecaj Vulgate na hrvatskoglagoljsku Bibliju*; P. Vyskočil, *Znovu o rusismech v Ochridském apoštoláři*; R. Katičić, *Praslavenski pravni termini i formule u Vinodolskom zakonu*; E. Hercigonja, *Neke jezično-stilske značajke Vinodolskoga zakona (1288) i Krčkoga (Vrbanskoga) statuta (1388)*; A. Zaradija, *Prijevod 3,8 Knjige o Jobu u hrvatskoglagoljskim rukopisima*; J. Vrana, *Odnosi hrvatskoga glagoljskog »Blagdanara« i Marulićeva »Od naslidovanja Isukarstova« prema latinskim originalima (Prilog za proučavanje hrvatskoga književnog jezika na razmeđu 15. i 16. stoljeća)*; T. Mršić, *Vitezovićeve kanonska tablica (Sacrum convivium) iz 1697. i glagoljaši*; A. J. Soldo, *Antun Dragutin Parčić i njegov glagoljski misal*.

IN MEMORIAM – OCJENE I PRIKAZI – OSVRTI – VIJESTI

RJEČNIK CRKVENOSLAVENSKOGA JEZIKA HRVATSKE REDAKCIJE

(ISBN 953-6080-00-1)

Izlazi u sveščićima

1. UVOD (hrvatski i engleski)(1991.); 2. а¹ – АНТИОХИИСКЪ (1992.); 3. АНТИОХИИСКЪ – БЕЗЛѢТНОЕ (1993.). - Prijevod na hrvatski i engleski (s grčkim i latinskim paralelama) rječničkoga fonda iz reprezentativnih liturgijskih i neliturgijskih hrvatskoglagoljskih rukopisa od 12. do 16. st.

Narudžbe prima: STAROSLAVENSKI ZAVOD, Demetrova 11, HR-41000
ZAGREB, Croatia; Telefon: ..385.41.272-957; Telefaks: ..385.41.278-684;

E-mail: staslav@filolog.hfi.hr